

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS
PAŽYMA**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-3954“ PROJEKTO
(TAP-16-978; TAIS NR. 16-6668)**

2016-06-15 Nr. NV-1925

Vilnius

1. **Projekto rengėjas** – Teisingumo ministerija.
2. **Projekto tikslas, esmė** – Projektu siūloma Lietuvos Respublikos Vyriausybei *nepritarti* pateiktam Seimo narės G.Purvanekienės Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo *įstatymo projektui Nr. XIIP-3954* (toliau – įstatymo projektas), kuriuo siūloma Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – Baudžiamasis kodeksas) 135 straipsnio 2 dalyje (Sunkus sveikatos sutrikdymas) atskirai išskirti naują sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį – „*siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis*“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės poziciją nepritarti įstatymo projektui siūloma teikti atsižvelgiant į tai, kad Projekto rengėjų nuomone sisteminė Baudžiamojo kodekso nuostatų analizė leidžia teigti, kad baudžiamojo įstatymo pakeitimus paskatinę tikslai jau yra įgyvendinti esamu teisiniu reguliavimu, o įstatymo projekto rengėjų siūloma kriminalizuoti (kaip sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį) nauja nusikalstama veika (atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis), savaime yra nusikalstama. Daugeliu atveju ši veika turi sunkaus sveikatos sutrikdymo, kai nepataisomai subjaurojamas nukentėjusio asmens kūnas (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnis), požymių. Nenustačius sunkaus sveikatos sutrikdymo požymių, veika priklausomai nuo padaryto sveikatos sutrikdymo masto pagal Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003-05-23 įsakymu Nr. V-298/158/A1-86, būtų kvalifikuojama kaip nesunkus (Baudžiamojo kodekso 138 straipsnis) arba nežymus (Baudžiamojo kodekso 140 straipsnis) žmogaus sveikatos sutrikdymas. Atsižvelgiant į tai, įstatymo projekto rengėjų siūlomas nusikalstamos veikos, kuri jau dabar užtraukia baudžiamąją atsakomybę, atskiras kriminalizavimas nėra tikslingas ir laikytinas pertekliū.
3. **Derinimas** – Projektas nebuvo pateiktas derinti kitoms institucijoms. Atsižvelgta į Teisingumo ministro įsakymu sudaryto Baudžiamojo kodekso priežiūros komiteto narių išsakytas nuomones.
4. **Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada** – Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, esminių pastabų ir pasiūlymų neturime.
Pažymėtina, kad Projektas iš esmės atitinka Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, reikalavimus.

Teisės departamento direktoriaus pavaduotojas

Aleksandras Radčenko

Vida Jasiukevičienė, tel. 8 706 63 731, el. p.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-06-01 Nr. (15) AT-666

TEIKIMAS DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3954“ PROJEKTO

Teisingumo ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio pirmojo pavaduotojo 2016 m. balandžio 25 d. rezoliucija Nr. S-51-1349, teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-3954“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projektu Nr. XIIP-3954 yra siekiama Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalyje (Sunkus sveikatos sutrikdymas) atskirai išskirti naują sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį – „siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“.

Nutarimo projektu siūloma nepritarti Įstatymo projektui.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje.

Nutarimo projektas nebuvo derintas su kitomis institucijomis, kadangi jis iš esmės susijęs su Teisingumo ministerijos kompetencija.

Nutarimo projektas atitinka Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-5.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Nutarimo projektą parengė Teisingumo ministerijos Administracinės ir baudžiamosios justicijos departamento (direktorė Simona Mesonienė, tel. (8 5) 266 2873, el. p. simona.mesoniene@tm.lt) Baudžiamosios justicijos skyriaus (vedėjas Darius Mickevičius, tel. (8 5)

266 2966, el. p. darius.mickevicius@tm.lt) patarėjas Jevgenijus Kuzma (tel. (8 5) 266 2884, el. p. jevgenijus.kuzma@tm.lt). Rengiant Nutarimo projektą, atsižvelgta į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu sudaryto Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komiteto narių išsakytas nuomones.

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 2 lapai.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO
PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3954**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2016 m. balandžio 20 d. sprendimo Nr. SV-S-1468 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 47 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Nepritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projektui Nr. XIIP-3954 (toliau – įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad „Projekto priėmimas įtvirtins aiškią nuostatą, kad MLOŽ [moters lytinių organų žalojimas] yra neteisėtas, nusikalstamas ir baudžiamas“, todėl, siekiant įgyvendinti minėtą teisinio reguliavimo pakeitimo tikslą, siūloma Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – Baudžiamasis kodeksas) 135 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti naują sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį – „siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“. Pažymėtina, kad sisteminė Baudžiamojo kodekso nuostatų analizė leidžia teigti, kad baudžiamojo įstatymo pakeitimus paskatinę tikslai jau yra įgyvendinti esamu teisiniu reguliavimu, o įstatymo projekto rengėjų siūloma kriminalizuoti (kaip sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį) nauja nusikalstama veika – „<...> *atlikdamas* moters lytinių organų *žalojimą* remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“ – savaime yra nusikalstama. Daugeliu atvejų ši veika turi sunkaus sveikatos sutrikdymo, kai nepataisomai subjaurojamas nukentėjusio asmens kūnas (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnis), požymių. Nenustačius nepataisomo nukentėjusio asmens kūno subjaurojimo požymių (tai yra nenustačius sunkaus sveikatos sutrikdymo), veika priklausomai nuo padaryto sveikatos sutrikdymo masto, kuris nustatomas vadovaujantis Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 „Dėl Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės), būtų kvalifikuojama kaip nesunkus (Baudžiamojo kodekso 138 straipsnis) arba nežymus (Baudžiamojo kodekso 140 straipsnis) žmogaus sveikatos sutrikdymas. Atsižvelgiant į tai, įstatymo projekto rengėjų siūlomas nusikalstamos veikos, kuri jau dabar užtraukia baudžiamąją atsakomybę, atskiras kriminalizavimas nėra tikslingas ir laikytinas pertekliniu.

Aptariamuoju aspektu taip pat pažymėtina, kad įstatymo projekto rengėjų siūlymas visus be išimties moters lytinių organų sužalojimo atvejus (kadangi įstatymo projektu nesiūloma analogiškai keisti ir Baudžiamojo kodekso 138 ar 140 straipsnius), nepriklausomai nuo šia veika realiai padarytos žalos žmogaus sveikatai, visada laikyti tik sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojančiu požymiu laikytinas neproporcingu.

2. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad savęs žalojimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės ir taip mėginama pagrįsti siūlymo reikalingumą. Pažymėtina, kad įstatymo projekto rengėjų siūloma baudžiamojo įstatymo pataisa nekriminalizuotų savęs žalojimo. Kaip ir galiojantis Baudžiamojo kodekso 135 straipsnis, siūlomas naujas papildomas požymis numatytų baudžiamąją atsakomybę už kito asmens (moters) sveikatos sutrikdymą. Sunkus sveikatos sutrikdymas asmens sutikimu, kaip ir gyvybės atėmimas asmens sutikimu, užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju asmens sutikimas nėra baudžiamąją atsakomybę šalinanti aplinkybė. Tad baudžiamosios teisės spragos, leidžiančios žaloti moteris religiniais kultūriniais motyvais, Lietuvos teisės sistemoje nėra.

3. Siekdami minėtų baudžiamojo įstatymo pakeitimus paskatinusių tikslų, įstatymo projekto autoriai taip pat siūlo (pasiūlymo antroji sudedamoji dalis) Baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalyje kaip sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį nurodyti ir naują šio nusikaltimo padarymo tikslą – „*siekdamas atlikti <...> moters lytinių organų žalojimą*“ remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“. Pažymėtina, kad įstatymo projekto autorių pasirinktas normos formulavimo būdas yra nelogiškas, kadangi, pritarus minėtam siūlymui, sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuotu požymiu būtų pripažįstamas žmogaus sunkus sužalojimas siekiant jį (žmogų) sužaloti (tai yra siekiant sužaloti konkrečią žmogaus kūno dalį), kas savaime laikytina bet kurio (sunkaus, nesunkaus ar nežymaus) tyčinio sveikatos sutrikdymo sudėties subjektyviosios pusės privalomu požymiu. Be to, pasirinkta formuluotė kvalifikuotu nusikaltimu pripažįsta tik sunkaus sveikatos sutrikdymo atvejus, kai tai padaroma siekiant „atlikti <...> moters lytinių organų žalojimą“. Jeigu padaryta žala žmogaus sveikatai, remiantis Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklėmis, nesiekia sunkaus sveikatos sutrikdymo masto, nusikalstama veika nebus laikoma kvalifikuota, net jeigu ji ir bus padaryta šiais tikslais.

Kartu atkreiptinas dėmesys, kad įstatymo projekto aiškinamajame rašte minimas žmogaus sveikatos sutrikdymo padarymo būdas, tai yra tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymas, visiškai ar iš dalies pašalinant moters lytinius organus arba kitokiu būdu žalojant minėtus organus dėl religinių ar kitokių su gydymo tikslais nesusijusių motyvų, atsižvelgiant į neteisėtų veiksmų pobūdį, gali būti vertinamas kaip tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantis požymis – žmogaus sužalojimas, kankinant ar kitaip itin žiauriai (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 6 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 6 punktas). Be to, atsižvelgiant į tai, kad įstatymo projekto aiškinamajame rašte minimi žmogaus sveikatos sutrikdymai, laikomi religiniais ar panašiais motyvais paremta tradicija, paprastai padaromi mažoms mergaitėms arba šeimos nariams (artimiesiems giminaičiams), tokios nusikalstamos veikos taip pat galėtų būti vertinamos kaip tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantys požymiai – mažamečio sužalojimas (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 1 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 1 punktas) arba savo artimojo giminaičio ar šeimos nario sužalojimas (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

4. Nekvestionuojant įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytos problemos aktualumo regionuose, kuriuose moters lytinių organų žalojimo praktika yra plačiai paplitusi, minėto reiškinio aktualumas Lietuvoje yra menkai pagrįstas. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta prielaida „<...> augant imigrantų skaičiui iškils moterų lytinių organų apipjaustymo grėsmė <...>“, kuria įstatymo projekto rengėjai netiesiogiai bando suteikti minėtai problemai tariamą aktualumą ir, kaip pasekmę, padidinti baudžiamojo įstatymo pakeitimo poreikį, laikytina nepakankama.

Atskirai pabrėžtina ir tai, kad baudžiamajame įstatyme nurodytos valstybės prievartos priemonės nėra prevencinio pobūdžio, o laikytinos kraštutinėmis priemonėmis (*ultima ratio*).

Įstatymo projekto autorių siūlymas, prieš tai išsamiai neišanalizavus ir neįvertinus visų galimų alternatyvų, įskaitant ir esamas baudžiamojo įstatymo normas, Baudžiamajame kodekse prevenciškai nustatyti specialų kvalifikuotą sunkaus sveikatos sutrikdymo požymį, siekiant ateityje baudžiamosios teisės priemonėmis spręsti šiuo metu visuomenei neaktualią problemą, laikytinas kazuistiniu ir nesuderintu su baudžiamosios atsakomybės, kaip kraštutinės priemonės (*ultima ratio*), principu.

5. Įstatymo projektas, kuriame vartojama daug vertinamojo pobūdžio, neaiškaus turinio nuostatų ir formuluočių (pavyzdžiui, „siekdamas atlikti <...> žalojimą <...>“, „<...> remiantis religiniais įsitikinimais <...>“, „<...> remiantis <...> socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“), neatitinka juridinės technikos ir baudžiamojo įstatymo normų apibrėžtumo bei teisinio aiškumo principų reikalavimų.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Teisingumo ministerijos
Administracinės ir baudžiamosios
justicijos departamento direktorė

Simona Mesonienė

2016-05-27

Teisingumo ministras

Jozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO VALDYBA

**SPRENDIMAS
DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ IŠVADŲ**

2016 m. balandžio 20 d. Nr. SV-S-1468
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Seimo 2016 m. kovo 22 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-322, 2016 m. balandžio 5 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-329, 2016 m. balandžio 14 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-334 bei į Seimo Biudžeto ir finansų, Ekonomikos, Teisės ir teisėtvarkos, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetų siūlymus, n u s p r e n d ž i a:

Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikti Lietuvos Respublikos Seimui išvadas dėl šių įstatymų projektų:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 35, 44, 83, 113, 114, 141 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-734.
2. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-735.
3. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 33, 40 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-736.
4. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-737.
5. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 6, 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-738.
6. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-739.
7. Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 3, 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-740.
8. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-741.
9. Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-742.

10. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 12 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-743.

11. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 2, 44, 48, 115 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-744.

12. Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymo 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-745.

13. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-746.

14. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 40, 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-747.

15. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 21, 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-748.

16. Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 3, 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-749.

17. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-750.

18. Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-751.

19. Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 12 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-752.

20. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 6, 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-753.

21. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 36 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-754.

22. Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymo 14 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-755.

23. Lietuvos Respublikos finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos įstatymo 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-756.

24. Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 14 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-757.

25. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 118 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-758.

26. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 7, 15, 110, 118 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-759.

27. Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 34, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2045.

28. Lietuvos Respublikos Europos Sąjungos institucijų darbuotojų ir Europos Parlamento narių pensinių teisių išsaugojimo ir perkėlimo įstatymo 6, 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2046.

29. Lietuvos Respublikos minimaliojo darbo užmokesčio dydžių, socialinės apsaugos išmokų ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio indeksavimo įstatymo 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2047.

30. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 5³ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2048.

31. Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2049.

32. Lietuvos Respublikos Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų ir Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaraciją pasirašiusių asmenų statuso įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2050.

33. Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 1, 4, 5, 10, 11, 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2051.

34. Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2052.

35. Lietuvos Respublikos Prezidento valstybinės rentos įstatymo 4, 5, 6, 7, 8, 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2053.

36. Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymo 2, 6, 16, 19, 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2054.

37. Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymo 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2056.

38. Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 3, 9, 14, 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2057.

39. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo Nr. I-552 2 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2258.

40. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymo Nr. IX-218 4, 7, 12 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3231.

41. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo Nr. XII-1215 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3423.

42. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo 151² straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-3632.

43. Lietuvos Respublikos centrinės kredito unijos įstatymo Nr. VIII-1682 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3771.

44. Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo Nr. I-796 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3772.

45. Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 2, 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3835.

46. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 2, 4 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3909(2).

47. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-3954.

48. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 11, 13, 20 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4081(3).

49. Lietuvos Respublikos laikino tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatymo Nr. I-830 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4082(3).

50. Lietuvos Respublikos centrinės kredito unijos įstatymo Nr. VIII-1682 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4105.

51. Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo Nr. I-796 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4106.

52. Lietuvos Respublikos Seimo nario Juliaus Sabatausko 2015 m. lapkričio 2 d. pasiūlymo dėl Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-1901.

Seimo Pirmininkė

Loreta Graužinienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Pasaulio sveikatos organizacija (PSO), Jungtinių Tautų Vaikų fondas (UNICEF) ir Jungtinių tautų gyventojų fondas 1997 m. apibrėžė kas yra moters lytinių organų žalojimas (toliau MLOŽ) arba dar vadinama moters lytinių organų apipjaustymu. Tai yra dalinis ar visiškas išorinių moters lytinių organų pašalinimas, arba lyties organų sužalojimas dėl su medicina nesusijusių priežasčių¹.

Tokie apipjaustymo būdai praktikuojami daugiau nei 30 šalių, daugiausia Afrikoje. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis šiuo metu pasaulyje patyrė tokius apipjaustymus nuo 100 iki 140 mln. mergaičių ir moterų, kasmet apie 3 milijonams grėsia patirti šias procedūras². Europos Parlamento rezoliucijoje dėl moterų lyties organų žalojimo nutraukimo ir šios institucijos publikacijoje „nulis tolerancijos moterų apipjaustymui“ skaičiuojama, kad Europos Sąjungoje šiuo metu gyvena daugiau nei pusė milijono mergaičių ir moterų, kurios patyrė šias egzekucijas, o 180 tūkst. yra potencialioje rizikoje³.

Absoliučioje daugumoje kultūrų apipjaustymas siejamas su religijos išpažinimu, socialinėmis bei kultūrinėmis reikmėmis. Tokios tradicijos, neatsižvelgiant į tai, kad žaloja moterų sveikatą, perduodamos iš kartos į kartą. Šios problemos aktualumą ne kartą pabrėžė ir Lietuvos nevyriausybinės organizacijos. Tarp potencialių aukų patenka ir Lietuvos pilietės, kurios susituokusios su iš užsienio atvykusiais svečiais jiems pareikalavus iš meilės ar baimės pasiduoda tokioms procedūroms. Šiuo metu Lietuvoje medikai su šia problema susiduria ne dažnai. Kartais tenka gydyti į Lietuvą atvykusias moteris, kurios patyrė apipjaustymą kitose (dažniausiai Afrikos, Azijos) šalyse. Tačiau augant imigrantų skaičiui iškilms moterų lytinių organų apipjaustymo grėsmė. Pavyzdžiui, numatyta, kad Lietuva priims pabėgėlius iš Eritrėjos, o Eritrėjoje UNICEF duomenimis MLOŽ procedūras 15-49 metų amžiaus tarpsnyje patiria 83% moterų ir mergaičių⁴ (tarp jų 98 % musulmonių, 89% katalikų ir 83% kitų krikščionių⁵).

Dėl emigracijos srautų į Europos Sąjungą didėjimo iš tų regionų, kuriose tokios procedūros atliekamos atitinkamai išauga rizika, kad jos bus dar plačiau atliekamos, tame tarpe ir Lietuvoje. Tarp į Lietuvą atvyksiančių pabėgėlių tikėtina bus apipjaustytų moterų ir/ar mergaičių, tačiau

¹ <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/overview/en/>

² http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43839/1/9789241596442_eng.pdf

³ Europos Parlamento rezoliucija dėl moterų lyties organų žalojimo nutraukimo nuo 2012 06 16 (2012/2684/RSP).

Pažymima, kad ne visos šalys pateikė apytikrius duomenis, ir kad ne visi šie duomenys yra palyginami.

⁴ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2015/548971/EPRS_ATA\(2015\)548971_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2015/548971/EPRS_ATA(2015)548971_REV1_EN.pdf)

⁵ http://data.unicef.org/corecode/uploads/document6/uploaded_country_profiles/corecode/222/Countries/FGMC_ERI.pdf

⁵ http://www.childinfo.org/files/FGCM_Lo_res.pdf

didžiausia grėsmė ta, kad neužkirtus kelio tikrai praktikai, gali atsirasti asmenų, kurie atlikinės MLOŽ procedūras.

Europos Sąjunga daug metų aktyviai dalyvavo tarptautiniame bendradarbiavime dėl MLOŽ atsisakymo. ES indėlis pasauliniu mastu buvo tvirtas visų šalių įsipareigojimas uždrausti MLOŽ, taikyti bausmes už jo atlikimą ir imtis tinkamų veiksmų socialinėms normoms, kuriomis jis grindžiamas, pakeisti. ES taip pat parėmė ir Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje rezoliuciją dėl MLOŽ atsisakymo⁶, o 2012 m. palaikė Afrikos grupę JT Žmogaus Teisių Taryboje, dar tvirčiau užtikrindama rezoliucijos įsipareigojimų vykdymą. ES skiria ir finansinę paramą iniciatyvoms, kurios padėtų užkirsti kelią tokioms MLOŽ praktikoms.

Europos Sąjungoje specifinės normos dėl baudžiamosios atsakomybės už MLOŽ yra priėmusios: Airija, Austrija, Belgija, Danija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kroatija, Kipras, Švedija⁷.

Ši Baudžiamojo Kodekso pataisa taip pat atitinka Europos Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai siekiant atsisakyti moters lytinių organų žalojimo Nr. COM/2013/0833 vieną iš tikslų: remti valstybių narių teisės aktų, kuriais draudžiamas MLOŽ, vykdymą⁸.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektą inicijavo ir rengė Seimo narė dr. Giedrė Purvaneckienė, padėjėjas-sekretorius Artūras Rudomanskis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Civilinio kodekso 2.25 straipsnyje „Teisė į kūno neliečiamumą ir vientisumą“ nurodoma, kad fizinis asmuo neliečiamas. Be paties asmens (o asmeniui esant neveiksniam – be jo atstovo pagal įstatymą) valios ir laisvo sutikimo negalima atlikti intervencijos į žmogaus kūną, pašalinti jo kūno dalis. Sutikimas chirurginei operacijai turi būti išreikštas raštu.

BK 135 str. numatyta nusikaltimo sudėtis saugo tokią vertybę kaip žmogaus sveikata. Įstatymas ima apsaugon žmogaus sveikatą nuo trečiųjų asmenų kėsinimosi, tačiau savęs sužalojimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

⁶ JT GA Rezoliucija 67/146.

⁷ <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige-report-fgm-in-the-eu-and-croatia.pdf>

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0833&from=EN>

BK 135 str. dispozicijoje detalai vardijami veikos padariniai, todėl šiuo atveju net jei ir yra asmens valia išreikšta raštu dėl jos atsiradimo priežasčių religinių įsitikinimų ar socialinės, kultūrinės reikmės, kai tai nėra medicininis būtinumas, tokia procedūra būtų kvalifikuojama kaip nusikalstama.

Naujos nuostatos užkirstų kelią atlikti MLOŽ trečiosioms šalims reikalaujant ir vykdant intervencijos į kūną procedūras.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Projekto priėmimas įtvirtins aiškią nuostatą, kad MLOŽ yra neteisėtas, nusikalstamas ir baudžiamas. Todėl numanoma sumažės norinčių ir reikalaujančių tokias procedūras atlikti.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projektas nesusijęs su įtaka teisėto verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projekto nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus įstatymą, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Projekto nuostatoms įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gautų specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant projektą buvo konsultuojamasi su specialistais iš nevyriausybinių organizacijų: Lietuvos žmogaus teisių centras, Moterų informacijos centras, Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos, su migrantų informavimu ir konsultavimu dirbančia Tolerantiško jaunimo asociacija. Taip pat eksperte ne kartą susidūrusia su spęstina problema VŠĮ Vilniaus gimdymo namų direktore, ginekologe doc. dr. Kornelija Mačiulienė.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Nėra.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo narė

Giedrė Purvaneckienė

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 135 straipsnio papildymas

Papildyti 135 straipsnio 2 dalį 13 punktu, buvusį 13 punktą atitinkamai laikyti 14 ir išdėstyti taip:

„13) siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis.

14) siekdamas išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia

Seimo narė

Giedrė Purvaneckienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 135 straipsnio papildymas

Papildyti 135 straipsnio 2 dalį 13 punktu, buvusį 13 punktą atitinkamai laikyti 14 ir išdėstyti taip:

„13) siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis.

~~13)14)~~ siekdamas išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dvylikos metų.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia

Seimo narė

Giedrė Purvaneckienė

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

2016-06-15

Dėl Baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr.XIIP-3954 (TAP-16-978) (16-6668)

Pranešėjas: teisingumo ministras J.Bernatoniš

Dalyvauja: TM Administracinės ir baudžiamosios justicijos departamento Baudžiamosios justicijos skyriaus patarėjas J.Kuzma

Klausimo kuratorius: N.Makštelienė

20160606

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p><u>2016-06-14</u> (data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>1. Patvirtinti TM atsivertę į TD redakcinės pastabas.</p> <p>2. Projekto svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p>	<p>Papildoma informacija</p>

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-06-17 Nr. (1.5.)2T-756

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3954“ PROJEKTO

Teisingumo ministerija, įvertinusi 2016 m. birželio 14 d. ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) pasitarime išsakytas Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabas (2016 m. birželio 3 d. pažyma Nr. NV-1794), teikia patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-3954“ projektą (toliau – Nutarimo projektas) svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projektu Nr. XIIP-3954 (toliau – Įstatymo projektas) yra siekiama Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 2 dalyje (Sunkus sveikatos sutrikdymas) atskirai išskirti naują sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį – „siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“.

Nutarimo projektu siūloma nepritarti Įstatymo projektui.

Vadovaujantis Numatomos teisinio reguliavimo poveikio metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 16 d. nutarimo Nr. 1276 redakcija), 3 punktu, kuriame reglamentuojama, kad turi būti atliekamas prioritetinių teisėkūros iniciatyvų, įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, teikiamų svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, kai numatoma reglamentuoti iki tol nereglementuotus santykius, taip pat kai iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, nutarimo projekto poveikio vertinimas nėra atliekamas.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje.

Nutarimo projektas nebuvo derintas su kitomis institucijomis, kadangi jis iš esmės susijęs su Teisingumo ministerijos kompetencija. Rengiant Nutarimo projektą, atsižvelgta į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu sudaryto Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komiteto narių išsakytas nuomones.

Nutarimo projektas atitinka Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-5.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Nutarimo projektą parengė Teisingumo ministerijos Administracinės ir baudžiamosios justicijos departamento (direktorė Simona Mesonienė, tel. (8 5) 266 2873, el. p. simona.mesoniene@tm.lt), Baudžiamosios justicijos skyriaus (vedėjas Darius Mickevičius, tel. (8 5) 266 2966, el. p. darius.mickevicius@tm.lt), patarėjas Jevgenijus Kuzma (tel. (8 5) 266 2884, el. p. jevgenijus.kuzma@tm.lt).

PRIDEDAMA. 2 lapai.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 135 STRAIPSNIO
PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3954

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2016 m. balandžio 20 d. sprendimo Nr. SV-S-1468 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 47 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio papildymo įstatymo projektui Nr. XIIP-3954 (toliau – įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad „Projekto priėmimas įtvirtins aiškią nuostatą, kad MLOŽ [moters lytinių organų žalojimas] yra neteisėtas, nusikalstamas ir baudžiamas“, todėl, siekiant įgyvendinti minėtą teisinio reguliavimo pakeitimo tikslą, siūloma Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – Baudžiamasis kodeksas) 135 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti naują sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį – „siekdamas atlikti ar atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“. Pažymėtina, kad sisteminė Baudžiamojo kodekso nuostatų analizė leidžia teigti, kad baudžiamojo įstatymo pakeitimus paskatinę tikslai jau yra įgyvendinti esamu teisiniu reguliavimu, o įstatymo projekto rengėjų siūloma kriminalizuoti (kaip sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį) nauja nusikalstama veika – „<...> atlikdamas moters lytinių organų žalojimą remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“ – savaime yra nusikalstama. Daugeliu atvejų ši veika turi sunkaus sveikatos sutrikdymo, kai nepataisomai subjaurojamas nukentėjusio asmens kūnas (Baudžiamojo kodekso 135 straipsnis), požymių. Nenustačius nepataisomo nukentėjusio asmens kūno subjaurojimo požymių (tai yra nenustačius sunkaus sveikatos sutrikdymo), veika priklausomai nuo padaryto sveikatos sutrikdymo masto, kuris nustatomas vadovaujantis Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 „Dėl Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės), būtų kvalifikuojama kaip nesunkus (Baudžiamojo kodekso 138 straipsnis) arba nežymus (Baudžiamojo kodekso 140 straipsnis) žmogaus sveikatos sutrikdymas. Atsižvelgiant į tai, įstatymo projekto rengėjų siūlomas nusikalstamos veikos, kuri jau dabar užtraukia baudžiamąją atsakomybę, atskiras kriminalizavimas nėra tikslingas ir laikytinas pertekliniu.

Aptariamuoju aspektu taip pat pažymėtina, kad įstatymo projekto rengėjų siūlymas visus be išimties moters lytinių organų sužalojimo atvejus (kadangi įstatymo projektu nesiūloma analogiškai keisti ir Baudžiamojo kodekso 138 ar 140 straipsnius), nepriklausomai nuo šia veika realiai padarytos žalos žmogaus sveikatai, visada laikyti tik sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojančiu požymiu laikytinas neproporcingu.

2. Pažymėtina, kad įstatymo projekto reikalingumas taip pat grindžiamas teiginiu, kad savęs žalojimas Baudžiamajame kodekse neužtraukia baudžiamosios atsakomybės ir dėl šios priežasties yra būtinos įstatymo projekto autorių siūlomos baudžiamąjį įstatymo pataisos. Pastebėtina, kad įstatymo projekto rengėjų siūloma baudžiamąjį įstatymo pataisa nekriminalizuotų savęs žalojimo. Kaip ir galiojantis Baudžiamąjį kodekso 135 straipsnis, siūlomas naujas papildomas požymis numatytų baudžiamąją atsakomybę už kito asmens (moters) sveikatos sutrikdymą. Sunkus sveikatos sutrikdymas asmens sutikimu, kaip ir gyvybės atėmimas asmens sutikimu, užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju asmens sutikimas nėra baudžiamąją atsakomybę šalinanti aplinkybė. Tad baudžiamosios teisės spragos, leidžiančios žaloti moteris religiniais kultūriniais motyvais, Lietuvos teisės sistemoje nėra.

3. Siekdami minėtų baudžiamąjį įstatymo pakeitimus paskatinusių tikslų, įstatymo projekto autoriai taip pat siūlo (pasiūlymo antroji sudedamoji dalis) Baudžiamąjį kodekso 135 straipsnio 2 dalyje kaip sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantį požymį nurodyti ir naują šio nusikaltimo padarymo tikslą – „*siekdamas atlikti <...> moters lytinių organų žalojimą*“ remiantis religiniais įsitikinimais ir socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“. Pažymėtina, kad įstatymo projekto autorių pasirinktas normos formulavimo būdas yra nelogiškas, kadangi, pritarus minėtam siūlymui, sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikuotu požymiu būtų pripažįstamas žmogaus sunkus sužalojimas siekiant jį (žmogų) sužaloti (tai yra siekiant sužaloti konkrečią žmogaus kūno dalį), kas savaime laikytina bet kurio (sunkaus, nesunkaus ar nežymaus) tyčinio sveikatos sutrikdymo sudėties subjektyviosios pusės privalomu požymiu. Be to, pasirinkta formuluotė kvalifikuotu nusikaltimu pripažįsta tik sunkaus sveikatos sutrikdymo atvejus, kai tai padaroma siekiant „atlikti <...> moters lytinių organų žalojimą“. Jeigu padaryta žala žmogaus sveikatai, remiantis Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklėmis, nesiekia sunkaus sveikatos sutrikdymo masto, nusikalstama veika nebus laikoma kvalifikuota, net jeigu ji ir bus padaryta šiais tikslais.

Kartu atkreiptinas dėmesys, kad įstatymo projekto aiškinamajame rašte minimas žmogaus sveikatos sutrikdymo padarymo būdas, tai yra tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymas, visiškai ar iš dalies pašalinant moters lytinius organus arba kitokiu būdu žalojant minėtus organus dėl religinių ar kitokių su gydymo tikslais nesusijusių motyvų, atsižvelgiant į neteisėtų veiksmų pobūdį, gali būti vertinamas kaip tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantis požymis – žmogaus sužalojimas, kankinant ar kitaip itin žiauriai (Baudžiamąjį kodekso 135 straipsnio 2 dalies 6 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 6 punktas). Be to, atsižvelgiant į tai, kad įstatymo projekto aiškinamajame rašte minimi žmogaus sveikatos sutrikdymai, laikomi religiniais ar panašiais motyvais paremta tradicija, paprastai padaromi mažoms mergaitėms arba šeimos nariams (artimiesiems giminaičiams), tokios nusikalstamos veikos taip pat galėtų būti vertinamos kaip tam tikro sunkumo sveikatos sutrikdymo kvalifikuojantys požymiai – mažamečio sužalojimas (Baudžiamąjį kodekso 135 straipsnio 2 dalies 1 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 1 punktas) arba savo artimojo giminaičio ar šeimos nario sužalojimas (Baudžiamąjį kodekso 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas arba 138 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

4. Nekvestionuojant įstatymo projekto rengėjų akcentuojamos problemos aktualumo regionuose, kuriuose moters lytinių organų žalojimo praktika yra plačiai paplitusi, minėto reiškinio aktualumas Lietuvoje yra menkai pagrįstas. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta prielaida „<...> augant imigrantų skaičiui iškils moterų lytinių organų apipjaustymo grėsmė <...>“, kuria įstatymo projekto rengėjai netiesiogiai bando suteikti minėtai problemai tariamą aktualumą ir, kaip pasekmę, padidinti baudžiamąjį įstatymo pakeitimo poreikį, laikytina nepakankama. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad įstatymo projektas aptariamuoju aspektu taip pat laikytinas nepagrįstu.

Atskirai pabrėžtina ir tai, kad baudžiamajame įstatyme nurodytos valstybės prievartos priemonės nėra prevencinio pobūdžio, o laikytinos kraštutinėmis priemonėmis (*ultima ratio*). Įstatymo projekto autorių siūlymas, prieš tai išsamiai neišanalizavus ir neįvertinus visų galimų alternatyvų, įskaitant ir esamas baudžiamojo įstatymo normas, Baudžiamajame kodekse prevenciškai nustatyti specialų kvalifikuotą sunkaus sveikatos sutrikdymo požymį, siekiant ateityje baudžiamosios teisės priemonėmis spręsti šiuo metu visuomenei neaktualią problemą, laikytinas kazuistiniu ir nesuderintu su baudžiamosios atsakomybės, kaip kraštutinės priemonės (*ultima ratio*), principu.

5. Įstatymo projektas, kuriame vartojama daug vertinamojo pobūdžio, neaiškaus turinio nuostatų ir formuluočių (pavyzdžiui, „siekdamas atlikti <...> žalojimą <...>“, „<...> remiantis religiniais įsitikinimais <...>“, „<...> remiantis <...> socialinėmis, kultūrinėmis reikmėmis“), neatitinka juridinės technikos ir baudžiamojo įstatymo normų apibrėžtumo bei teisinio aiškumo principų reikalavimų.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Administracinės ir baudžiamosios
justicijos departamento
Bausmių vykdymo sistemos skyriaus
vedėjas

Marius Rakštelis

2016-06-16

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš